

Het heeft iets onrechtvaardigs: een mens te gaan opdelen in aspecten, alsof hij niet één enkel persoon was, net als Michelangelo's David gehouwen uit een enkel stuk marmer.

Dat geldt zo mogelijk nog meer voor de mens uit één stuk, die Jean Laenens was. Wie praat met mensen die hem van ver of van nabij kenden, stelt vast dat bijna iedereen zich nog perfect herinnert waar, wanneer en in welke omstandigheden hij professor Laenens voor het eerst ontmoette. Een eerste gesprek met hem maakte indruk, een onuitwisbare indruk, die dat des te meer was, omdat de gesprekspartner op een zo natuurlijke wijze bescheiden was, en niet zichzelf, maar de ander centraal wilde stellen, de ander recht wilde doen.

Hoe onrechtvaardig ook, vandaag willen we Jean Laenens in herinnering roepen langs de omweg van enkele aspecten van zijn persoonlijkheid. Meer bepaald die aspecten die op een eminente wijze naar boven kwamen in zijn activiteit als voorzitter van de *Vlaamse Juristenvereniging*. En net zoals zijn collega professor Alois van Oevelen zijn "Eerbetoon" in het Huldeboek heeft opgebouwd rond Jeans bijdragen in het *Rechtskundig Weekblad*, is het hier onze bedoeling de teksten die hij in zijn hoedanigheid van VJV-voorzitter schreef in de *Juristenkrant* als leidraad te nemen voor onze herinneringen.

Herlezing van deze ontelbare artikelen en artikeltjes, brengt me tot een kwintet van begrippen, die toevalligerwijze elk met dezelfde letter beginnen:

Mens
Moed
Maat
Maatschappij en
Meer.

Dat de Mens een ereplaats zou krijgen in Jean Laenens' wereld, mag niemand verbazen. We herinnerden al aan zijn niet afhoudende zorg om eenieder in zijn recht te laten, om elke medemens ernstig te nemen. Die zorg ging echter duidelijk verder dan het ethische minimum, en zeker dan het soms wat gratis gebruikte modewoord 'respect'. Jean Laenens was de minzaamheid zelve, vond zijn gesprekspartner werkelijk de moeite waard, en zocht naar wat verenigde veeleer dan naar wat verdeelde. Wie het recht omschrijft als de ruimte van het menselijke conflict, heeft het over een ander recht dan dat van Jean Laenens. Was het toeval dat het eerste congres dat de Vlaamse Juristenvereniging onder zijn voorzitterschap organiseerde, de minnelijke schikking als onderwerp had ?

Menselijkheid en minzaamheid stonden voor Jean Laenens echter zeker niet de Moed in de weg. Waar nodig, werden scherpe woorden gebruikt. Eentalige magistraten in een tweetalige hoofdstad zagen hun houding omschreven als "*onduldbaar incivisme*" en bepaalde uitwassen in de berichtgeving over het proces-Dutroux omschreef hij zonder meer als "*het mediacircus in Aarlen*". Een enkele keer kreeg de kroniek van de voorzitter zelfs de titel mee "*De Vlaamse juristen zijn het beu.*" Ongetwijfeld zou het comfortabeler zijn geweest even langer in de ivoren toren van het academische juristendom te blijven – maar dat was voor Jean te gemakkelijk.

Zijn scherpte gaf echter nooit aanleiding tot een vlucht in de oneliner – want ook dat zou te gemakkelijk zijn geweest. Zijn moed stond niet in de weg aan zijn zin voor Maat. Het klonk in zijn bijdragen bijna als een mantra *“reageer, maar wees positief ingesteld”*. Van juristen verwachtte hij dat zij hun plaats zouden kennen, als *“bekwame en bescheiden toneelmachinisten”*, die van de eigen taken zowel de omvang als de grenzen, zowel de *grandeur* als de *servitudes* beseften. Als geen ander besepte hij hoe gemakkelijk revolutionairen en beeldenstormers, zelfs met de beste bedoelingen, evolueerden tot *Ruinenbaumeister*, architecten van catastrofes. Zijn oordeel over het beleidsplan-justitie van 2003 heeft dan ook iets profetisch: *“Storend is vooral de tabula rasa mentaliteit.”*

Zijn zin voor maat impliceerde ook natuurlijkerwijze dat hij de plaats van het recht kende, en op een natuurlijke wijze vermeed het recht los te koppelen van de **Maatschappij** waarin het moest functioneren. Niet alleen de academicus, maar ook de jurist als dusdanig diende voor hem wars te zijn van elk isolement en van elke dagdromerij. Juristen waren voor hem als ingenieurs, belast met een concrete taak in een concrete samenleving.

Net zoals een ingenieur zich echter niet beperkt tot het doen functioneren van bestaande machines, maar ook streeft naar verbetering, was er voor Jean Laenens Meer in de mens en in de jurist. In het woord ‘magistraat’ vond hij niet toevallig het Latijnse ‘*magis*’, ‘meer’, terug – van de jurist wordt ook immer meer verwacht, voor hem geldt bij uitstek het *Plus oultre* van Karel V of het *Plus est en vous* van de heren van Gruuthuuse. Als hij de minister van justitie aanduidde met de plechtige titel van *garde des sceaux* was dat dan ook geen misplaatst archaïsme of goedkope nostalgie, maar wel een niet mis te verstane vingerwijzing: op de deken van het juristengild rust een bijzondere verantwoordelijkheid, die afstraalt op al zijn gildegenoten.

Kon het anders ? Met vijf woorden is Jean Laenens’ persoonlijkheid nog lang niet geschetst. Misschien moet er nog een zesde bij: **Model**.

Voor de *Vlaamse Juristenvereniging*, die zonder hem verweesd achterbleef, is hij dat in ieder geval. Het was een geruststellende gedachte te merken dat het toekomstplan dat gedurende de vorige twee jaren werd uitgewerkt, talloze gelijkenissen vertoonde met het plan dat hij zelf opstelde bij zijn aantreden als VJV-voorzitter. Dat ook de Universiteit Antwerpen en het *Rechtskundig Weekblad* zich engageerden om de lijn die Jean Laenens heeft getrokken, door te trekken, kan enkel worden toegejuicht.

Want op die manier werken we samen verder aan de droom die hij met Vlaanderen had: *“een warme thuis vinden in onze contreien.”*

Frank Judo
Voorzitter *Vlaamse
Juristenvereniging*
Antwerpen, 22 oktober 2008